

Zaterdag 7/11

Voor mijn nakende missie had ik op vrijdag 6/11 wel tienmaal gepakt en herpakt, 2 koffers die elk 32 kg maximaal mochten wegen en daar kwam dan nog handbagage bij. Het was moeilijk om de juiste keuze te maken: wat niet, wat wel. Na een slapeloze nacht, vroeg uit de veren en om 7,30 stipt naar de luchthaven. Het was zaterdag 7 november, Dries en Anita haalden mij thuis af en in Zaventem zaten we in een hopeloze file. Zowel Greta met Guido en Patrick met Leen zaten in dezelfde miserie. Toch waren we nog op tijd. Theo zat ons op te wachten bij een kopje koffie. Samen werd er ingecheckt met zo'n 300 kg bagage, arme dragers...

We vertrokken normaal, de vlucht was gewoon, niets speciaal.

We zaten naast elkaar en reeds werden de toekomstige werkzaamheden besproken. Na een tussenlanding in Douala, Kameroen om 18u, landden we in Kinshasa, Ndjilli om 19u30. De luchthaven had een metamorfose ondergaan. Volledig vernieuwd, zeer modern en zelfs de bagageband was volledig veranderd, zeer gemakkelijk en vooral heel erg rustig, met een overvloed aan karretjes, verbazingwekkend. Het was vooral geen overrompeling van tientallen dragers, helpers, politie, gezondheidswerkers,....

Andre, chauffeur van de Procure van Scheut bracht ons via weer verbazend prachtige wegen naar de Procure van de Kapucijnen in Limete. Het was een hele klus, alle bagage in de Toyota Transporter te krijgen. RD Congo ging er op het eerste zicht echt op vooruit. De stad was wel nog in het duister gehuld met spaarzame verlichting. Onderweg waren enkele aanrijdingen gebeurd. Het was druk zoals meestal. Ons avondmaal, deegwaren, werd na een beetje aandringen met koel bier begeleid. De zware bagage werd afgeladen en bleef op het gelijkvloers bewaard, zelf sliepen we allen op de eerste verdieping. Er was airco, maar nogal luidruchtig. Gelukkig had ook ik een muskietennet. Zo eindigde de eerste dag.

Zondag 8/11

Het had de hele nacht zwaar geregend, wat niet te verwonderen was tijdens het regenseizoen. Om 8 uur was er ontbijt bij de paters. Ieder had zijn medicatie, malarone, bij en nam die ook. Zo kunnen we malaria hopelijk op afstand houden. We kregen hoog bezoek van Dr. Ernesto Papa van Memisa. Hij had een overleg belegd met ons team. Er werden ernstige dingen besproken: opleiding, behandeling....

Om 9 uur was de bagage ingeladen en konden we vertrekken richting Kisantu. Ons voertuig was werkelijk vol geladen.

We constateerden bij het vertrek een bedenkelijke staat van de bandenspanning. En het onvermijdelijke gebeurde dan ook nog even later: een gesprongen band links achter. Ongelooflijk maar we stonden voor een soort garage. De band werd vervangen en de overige banden behoorlijk opgepompt. De druk was nu normaal: 3,2 in plaats van 1,6 kg voorheen. We konden vlot doorrijden, geen noemenswaardige problemen en de wegen lagen nog niet bedolven onder de weggespoelde aarde. Het hield op met regenen en om 12u40 bereikten we het klooster van de Zusters, Virgo Fidelis in Kisantu, naast het ziekenhuis Saint Luc.

Na een jaar afwezigheid was het een heel vrolijk en hartelijk weerzien. Na het lossen van de "vrachtwagen" konden we genieten van een lekker aperitiefje, eten en dan aan het werk. Ik verdween naar de operatiezalen en maakte er kennis met de weekendploeg, verpleegkundigen van wacht. We sorteerde er de meegebrachte vele kg instrumenten zodat deze konden gesteriliseerd worden voor onze volgende werkdag.

Ook werd de stock plaaster nagekeken, de steriele schorten geïnspecteerd en het afdeklinnen reeds klaargezet. Ondertussen werden patiënten van vorige missies teruggezien, en werden nieuwe plaasters aangelegd. Bovenal werden vele nieuwe patiëntjes gezien op consultatie, ze kregen onmiddellijk een plaats op de operatielijst. We zouden een week in Kisantu blijven, zoveel mogelijk consultaties en klompvoetingrepen doen. Na het avondmaal werd er afgewassen, gezongen en bijgebabbeld. Er was een equipe van Lumos, (Leuvense Universitaire Medische samenwerking en solidariteit) en van het Tropisch Instituut Antwerpen.

Zij kwamen inspecteren en bijsturen i.v.m. bacteriologie, sterilisatie, orde en netheid. Lumos had ook een verpleegkundige gestuurd gespecialiseerd in spoedgevallenprocedures .

Er was een doctoraatsstudent die een thesis maakte over plaatselijke fauna en flora. We maakten heel wat kennissen en staken zo ook wat wijsheid op, zoveel verschillende werkingen, zoveel noden....Het was druk bij de zusters

Maandag 9/11

Het beloofde een drukke dag te worden. Na de mis om 6,15 was het ontbijt om 7,00 uur. Om 8,00 uur werden we verwacht in de kapel van het ziekenhuis. De plaatselijke priester die de dienst leidde, stelde ons voor aan al de aanwezige zielenhuismedewerkers. Ook Dr. Nboso, geneesheer-directeur gaf ons een hartelijk welkom. De aanwezigen waren artsen, verpleegkundigen, leerlingen...allen in witte ziekenhuiskledij. Wij vielen op in onze blauwe Pied-Bot/Beau T-shirts. Na deze kennismaking gaven Anita en Dr. Greta les aan artsen en kinesisten. Ook de plaatselijke 2 kinesitherapeuten, Dally en Nikky volgden les en deden de begeleiding. Aanleren wat klompvoeten zijn, hun sociale betekenis, hun voorkomen, pathologie en behandeling. De primaire behandeling volgens de Ponsetimethode werd erg benadrukt en gepromoot. Immers hoe vlugger en vroeger met de behandeling begonnen wordt, hoe groter de succesratio. De leergierigen kwamen uit verschillende zones van de provincie. Dr. Ernesto Papa had zelfs artsen uit ziekenhuizen die afhingen van Memisa naar Kisantu gestuurd voor opleiding en bijscholing. Zij kwamen uit Mosango, (Bandundu), uit Budjala bij Gemena (Equateur) uit Gombe-Matadi (Congo Central). Het waren artsen, artsen in opleiding, verpleegkundigen en kinesitherapeuten. Zij waren heel erg gemotiveerd, hadden reeds enige opleiding genoten op onze vorige missies en zouden in de nabije toekomst perfect kunnen meewerken in een Ponsetiprojekt. Uiteraard is het iedereen te doen om de primaire behandeling van de klompvoetproblematiek.

Na een eerste introductie vertrokken Dr. Greta en ikzelf naar de operatiezaal waar ons eerste patiëntje klaar lag voor een heelkundige ingreep. Theo, Anita en Patrick gingen verder met de consultaties voorbereiding, opmaken dossiers, plaaster en praktische en theoretische opleiding van de congresgangers.

Bij problemen en operatiebeslissingen zou Greta tussen de ingrepen de finale beslissingen nemen. Zodoende konden wij doorwerken en onze organisatie maximaliseren en veel doen in gelimiteerde tijdseenheden. Het operatiezaalgebouw was zeer nieuw. Onder hetzelfde dak was de dienst radiologie, labo, spoedgevallen operatiezaal en intensieve dienst gevestigd. De Belgische Technische Corporatie (BTC) had dit nog gebouwd juist voor ze zich terugtrokken als hoofdsponsor. Het viel ons op dat er toch wel ernstige architectonische fouten waren bij de nieuwbouw van de technische blok ... De ramen waren niet diefstalveilig en men zou dan ook een week later, langs daar inbreken en enkele

kostbare microscopen stelen.

De plafonds zijn veel te hoog, waardoor kapotte plafondlampen moeilijk of niet konden vervangen worden. De airco-werkte goed maar was verkeerd georiënteerd. De wasbekkens voor chirurgisch handenwassen zijn zeer modern, volledig elektronisch en maar een kraan. Men vergat dat bij uitvallen van de elektriciteit er geen waterbedeling meer is. Zij zijn niet aangeschakeld op het noodcircuit. In de zaal werkt de helft van de stopcontacten niet. Er is geen beveiliging voorzien voor de installatie van zuurstofflessen

De afwas en sterilisatiekamer zijn zeer ruim, maar het ontbrak er aan alles en nog wat. De poupinel (sterilisatie met droge warmte) had geen indicatoren, alleen aan en uit. Hoeveel de temperatuur bedroeg was bij benadering. Het toestel was ook al oud. De autoclaven heb ik niet gezien in het operatiekwartier. Er werd geen gebruik gemaakt van indicatietape. Er was zelfs een doos met formoltabletten voor het steriliseren van coagulatiestiften. De lokalen waar het materiaal, linnen, schorten, ..., gesteriliseerd werden lag veel te ver af. Er was veel te weinig ruimte voor stockage. Er is een goede operatietafel, de lichten zijn behoorlijk, alleen maken ze een hinderlijk continu geluid als ze branden. De vloer was gemakkelijk te onderhouden en te reinigen. Het rollend materiaal liet te wensen over door gebrekkig onderhoud. De anesthesie was goed uitgerust. Er was een arts anesthesioloog aanwezig. In heel RD Congo zouden er maar 40 in totaal zijn. Hiervan werkten er 10 in de hoofdstad Kinshasa. De rest was verspreid over het hele land. In de provincie Kongo Central waren er 2 nl Dr. Tweba in Kisantu en Dr. Patricia Masongo in Matadi. Het overige anesthesiewerk wordt gedaan door verpleegkundigen-techniekers, die bekwaam zijn en erg hun best doen. We opereerden 2 kindjes in de voormiddag. Prof. Dr. Greta werd geassisteerd door artsen, die zodoende praktische ervaring opdeden over de voetchirurgie. De verpleegkundige-instrumentist, Nzuzi is heel bekwaam en hulpvaardig. Hij is de drijvende kracht in de operatiezaal. Na de ingrepen was er nog consultatie, er werd vlug gegeten bij de zusters. De volgende patiënte lag klaar voor een pees transplantatie. Nog een patiënt en dan weer consultatie tot 20 uur. Ik zorgde voor de instrumenten, nakijken, sorteren, steriliseren en de zaal gebruiksklaar maken. Er was geen stroomvoorziening, geen pompwerking dus geen douchemogelijkheid. De noodgeneratoren draaiden, maar alleen voor de belangrijke aansluitingspunten. Het avondmaal bij de zusters was heel lekker. De bezoekende techniekers gestuurd door LUMOS, Rudi en collega zorgden voor een heerlijke pasta. Zr. Wivine trakteerde op een flesje Italiaanse wijn. Het leven kan mooi zijn als je aan de juiste plaats van de tafel zit. Het is niet allemaal kommer en kwel. Er werd nog gebriefd, gediscuteerd en daarna

slapen. Er begon juist een onweer met veel donder en bliksem. Ik werd zeer vroeg wakker door de fluitgeluiden van de plaatselijke tropische vogels. Het waren onbekende geluiden, maar met veel decibels. Om 6,15 was er het gezang van de zusters in de kapel en dan begon de nieuwe dag.

dinsdag 10/11

Opnieuw een drukke dag in het verschiet. Om 8.30 begon ons programma. Dr. Greta en ikzelf waren de hele dag in het OK aanwezig. Anita en Patrick gaven les aan een 10 tal ingeschreven en gemotiveerde artsen over de klompvoetproblematiek en de praktische behandeling ervan. Er werden ook samen met hen enkele klompvoetjes geplasterd volgens de Ponsetimetode. Zodoende kregen ze echt wel een praktische opleiding. Theo deed de praktische afspraken, contacten leggen met de overheden, of met de administratieve en medische verantwoordelijken. Dit is en was zeer belangrijk om ons werk te kunnen en te mogen doen. Hij was ook stand-by in OK en Consultatie, een echte duivel-doet-al. Onze eerste heilkundige ingreep betrof een klompvoet correctie door een postero-mediale release, een klompvoetingreep met een tijdelijke stabilisatie van het voetje door middel van een pin en een plaaster. De pin zal na 6 weken worden verwijderd, als de correctie goed bekomen is. Dr. Valentin Kazadi, pediatriesch chirurg uit Kinshasa werkzaam aan Unikin, was reeds vele jaren een trouwe medewerker. Hij was door Dr. Greta in ons team gehaald, opgeleid en deed de opvolging van de door ons behandelde patiëntjes. Hij was in de voormiddag toegekomen en samen deden we met de assistentie van enkele lokale artsen een bilaterale ingreep. Het was voor iedereen een buitenkans. Dr. Greta en Dr. Valentin elk een voet tegelijkertijd, waardoor we meer dan een uur operatietijd konden uitsparen. Immers de tijdsduur van zulke ingreep loopt tussen de 60 à 90 minuten per operatiezijde. Alles verliep vlot ook de narcose. Na het plaasteren gingen we om 14u30 vlug eten. Dan was er een discussie over orde, netheid, kuisen, laissez-faire mentaliteit, verantwoordelijkheid, steriliteit, infectie in OK. Het was niet zoals het zou moeten. Dus waren er heel wat opmerkingen. Het liep een beetje uit de hand, maar gelukkig liep het programma gewoon door. Er gebeurde nog een bilaterale klompvoetoperatie die gelijktijdig werd gedaan en afgewerkt. Als laatste op de lijst stond nog een zware klompvoetingreep met een triple arthrodesse bij een meisje van 14 jaar. De operatie verliep vlot. Wel kreeg de verpleger-instrumentist een malaria-aanval en moest peroperatief vervangen worden. Hij moest toch wel koortswerende medicatie nemen en onmiddellijk naar huis gaan.

We hadden ook enkele vervelende stroomonderbrekingen, niet dramatisch, maar telkens een oponthoud en kleine aanpassingen van de noodstroomgeneratoren. De black-outs waren blijkbaar de gewoonste zaak in het ziekenhuis. We hadden s avonds nog enkele heel interessante ontmoetingen en discussies. En dan kwam de deugddoende nachtrust.

woensdag 11/11

Een normale dag, vroeg opstaan, om 8 uur in OK en om 9 uur start operatie. Bij 3 kinderen deden we 4 heelkundige ingrepen, dus 4 voetingrepen. Dr. Valentin is de vaste waarde naast natuurlijk de Prof. Samen met telkens wisselende gastassistenten werd het programma afgewerkt. Het is voor hen de beste manier om inzicht te krijgen en kennis te vergaren over de theoretische en praktische werking en de problemen van de klompvoetbehandeling en chirurgie. De hechtingsdraad raakte op en ook was er een tekort aan steriele schorten. Maar het lukte. Er waren geen stroompannes meer die dag. We deden in de namiddag nog 2 ingrepen, zonder problemen. We dronken veel te weinig, en door het lang staan tijdens de ingrepen waren er op het einde van de dag wel gezwollen voeten, nu bij ons. Voor de rest verliep alles naar wens. .

De verpleegkundigen vertelden ons wat over hun huiselijke en familiale cultuur. Een bruid-schat betalen was volgens de geplogenheden heel normaal in de familiale-huwelijksbanden. Men moest hier jaren voor werken. Eens dit afgehandeld na jaren werken en sparen, binnen de 2 families, kon men voor de wet trouwen. Na nog vele jaren kon men een huwelijksfeest organiseren. Iedereen had een 2^e en 3^e beroep. Ons niet echt bekend, maar dan kan men wel begrijpen dat men overdag moe was.

Donderdag 12/11

Ons dagschema zag er als volgt uit :

Ontbijt om 6u45, om 7u30 vertrek naar OK, tussen 8 en 9u start ingrepen tot 14u30 of 15 uur. We namen lunch gedurende 30 minuten en terug werken tot het programma gedaan was, tot al de geplande ingrepen uitgevoerd waren. Dan aten we om 19, 20 of 21 uur bij onze hosts de zusters. Er volgde altijd nog een briefing, een conversatie, een ontspannend moment en rond 23 uur trachtte ik aan dit verslag te werken, nog wat te lezen en dan te slapen.

Vrijdag 13/11

Het was onze voorlopige laatste dag in Kisantu. Om 8 uur waren we bezig in de operatiezaal. We deden bij enkele kleintjes een onderhuids Achillespeesverlenging, bij enkele was dit zelfs aan beide voetjes. Natuurlijk gebeurt dit altijd onder een korte narcose. Daarna wordt aan ieder voetje een plaaster aangelegd. Hierdoor kon de Ponsetibehandeling bij de kindjes verdergezet worden. Ons volgend patiëntje was een bilaterale postero-mediale release, voetje rechtzetten door pezen te verlengen en een versterkingspin in te brengen. Hierdoor houden we het behandelde voetje voorlopig in de goede stand, totdat de wonde geheeld is. Dit proces gebeurt dan in de plaaster. Naderhand wordt deze pin verwijderd, en wordt er nog enkele malen een corrigerende plaaster aangelegd, waarna het kindje nog afzienbare tijd vooral 's nachts een atelle (bevestigingsapparaat onder bepaalde hoek) moet dragen.

Dr. Valentin ging dan met de hele groep lokale artsen, betrokken verpleegkundigen en kinesisten een grote zaalronde maken. Al de geopereerde patiëntjes werden gezien, en indien nodig werden de gipsen geopend, de wonde nagezien en verzorgd.

We hadden 80 patiëntjes gezien op consultatie. Hierin zaten de operatiepatiëntjes, de Ponseti-behandelingen, de opvolging, toekomstige patiëntjes, enz. We hadden 17 kinderen geopereerd, bij wie 21 voeten behandeld waren.

Om 13u namen we afscheid van de medewerkers in de operatiezaal. Al onze gebruikte instrumenten (12 doosjes en dozen) waren af gewassen en gesteriliseerd. We pakten veel webril (polsterwatten) en grote dozen plaaster mee in alle formaten. Alles ging naar het klooster der zusters. Nog een laatste groepsfoto met de cursisten en dan was het inpakken en in en opladen in een grote jeep. De zeer zware kisten en koffers werden boven op de verlengde jeep geschikt, getrokken en vastgesjord. Over het geheel werd een groot zeil gespannen. Het was immers regenseizoen, men weet maar nooit. Alles moest mee zodat we ook in Matadi en Boma zouden kunnen werken. Het ziekenhuis St. Luc stelde dit vervoermiddel ter onzer beschikking met chauffeur. Zelf mogen we niet rijden in RD Congo om veiligheidsredenen. Natuurlijk betaalden wij de benzine en het loon van onze begeleider. Niets is gratis, zeker niet in Afrika. Onze persoonlijke bagage moest achter in de auto; de helft van het vehikel was daarmee vol, de rest waren wij met ons vijven.

Er werd nog vlug gegeten, een koffietje en om 14u45 waren we op weg naar Matadi, ons volgende doel en avontuur. Het bleef de hele dag droog. De rit duurde meer dan 4 uur. De chauffeur was goed, voorzichtig en alles verliep voorspoedig. We passeerden langs bekende plaatsen. We hadden deze weg dan ook reeds ettelijke keren gereden. We reden over de Nkisirivier, zijrivier van de Congostroom. Vorig jaar hadden we nog zijn "Chute" watervallen bezocht. Verder was er het zeer bekende spoorwegdepot in Mbanza-Ngungu. Hier stonden de locomotieven, wagons, kranen, rails verder te roesten reeds 50 jaar lang; het ooit zo mooie station lag er bij te verkommeren. We reden in Lukala voorbij een immense cementfabriek die nog zeer actief was. Het was de grootste van RD Congo. We reden op 30 km van de Angolese grens en ook op enige afstand van een zeer bekende suikerfabriek. Ook zagen we in Kimpese het ziekenhuis liggen waar AZV (Artsen Zonder Vakantie) missies doet. In het donker, (om 18,30 is het nacht in RD Congo,) reden we de chaos van Matadi binnen. Het is echt een flessenhals. Al het vervoer, de zware vrachtwagens met aanhangwagens moet er passeren. Zij willen laden en lossen in de haven, en er is maar een weg. Een massa volk heeft er winkeltjes en nog meer mensen lopen er te (?) shoppen. Daar moeten wij dus tussendoor. Tegen 10 a 20 km per uur vordert men dus zeer langzaam. Oppassen is altijd de boodschap. Enorme verkeersopstoppingen. En toch raakten we ter plaatse, het beoogde doel, ons logement in het gehandicaptencentrum NSO Nsalasani., van de orde van de zusters van Triëst. De camion werd afgeladen, onze kamers werden betrokken en we hadden tijdens ons avondmaal een korte verwelkoming van Sr Jacqueline, de overste. Ze zag er wat bedrukt uit, maar de officiële ontmoeting was voorzien voor de volgende dag. We namen nog een laatste koel drankje in de buurt, kochten een fles water, en voerden nog enkele speculatieve gesprekken. De nabije toekomst werd bediscuteerd, onze missie geëvalueerd er werd bijgepraat en een heel voorlopige programma opgesteld. Dan maakte ik dit verslagje en om 22,00 uur zagen we ons bed maar ik kon niet goed slapen. Ik denk te moe.

Zaterdag 14/11

Bij onze ontmoeting gisterenavond met de directrice, Sr Jacqueline zag het er reeds niet hoopgevend uit. Na het ontbijt was er een ontmoeting met de verantwoordelijke van de gehandicapte zorg Mr Mena met wie we reeds samenwerkten in 2013 en 2014 en met de hoofdgeneesheer van de provincie Kongo Central van het ministerie van volksgezondheid. Het gesprek ging over verleden en toekomst, wat verwachtte de provincie

van ons., maar er was duidelijk meer aan de hand. DR Servais, plaatselijke behandelende arts van het gehandicapte centrum, en ook reeds door ons opgeleid in de Ponsetitechnieken, was eveneens aanwezig.

Bij monde van de provinciale mandataris werden er nieuwe samenwerkingsakkoorden voorgesteld: nog meer geld voor corrupte ambtenaren. Uiteraard konden wij daar niet mee akkoord gaan. Ondanks alle inspanningen van de 2 voorgaande jaren in opleiding die geleid hadden tot goede behandeling van een 40tal klompvoetjes bij kleine kinderen door het lokale personeel, kine en orthopedische techniekers zagen we ons genoodzaakt voorlopig alle activiteit in het centrum Nzo Nzasalani stil te leggen. Maar de richtlijnen van de plaatselijke overheid waren onaanvaardbaar. Dus besloten we al het resterende materiaal: schoentjes, leer, gips, webrilwatten, atellen terug mee te nemen. De deur blijft op een kier staan, men moet correct handelen en van een gezonde mentaliteit getuigen bij een hernieuwde aanvraag tot medewerking.

Op vraag van DR Servais bezochten we nog de plaatselijke operatiezaal. Deze is uitgerust voor vooral kleinere ingrepen. Tenotomies zouden geen probleem zijn. Voor zwaardere ingrepen namen we zeker geen verantwoordelijkheid. Daarvoor was de algemene uitrusting werkelijk ondermaats. Voor de toekomstige uitbreiding en werking werd nog veel goede raad gegeven.

We zagen ook nog enkele patiënten die we het vorige jaar geopereerd hadden. Er kwamen ook nog enkele nieuwe kindjes zich presenteren, Ponsetikindjes. Het was een prachtig resultaat; dit deed deugd, we hadden ons doel bereikt. Ook de atellen waren op de juiste wijze aangepast en goed gebruikt. We waren gerust dat we deze kinderen in goede handen achterlieten. De ouders hadden goed meegewerkt en dit kwam hun kindjes ten goede. Op de consultatie zagen we voornamelijk niet klompvoetpatiënten, deze laatsten waren op raadpleging geweest in een snel opgezette campagne door de regering 1 week voor onze komst, waarom dat weten we niet exact. De plaatselijke hulpverleners zijn goed opgeleid en zullen zelfredzaam zijn, ze nemen hun verantwoordelijkheid goed op. Dr. Servais, gemotiveerd behandelend arts van het NSO Nzasalani zou nog bijkomende opleiding volgen in Boma.

Na hun dagtaak, om 17 uur zegden we adieu tegen het kine, verpleging en orthopedische technisch personeel. We hoopten allen dat onze samenwerking maar tijdelijk onderbroken was. Spijtig dat de verantwoordelijken ervoor zorgden dat we niet meer konden samenwerken.

Zondag 15/11

Na de koude douche die we de dag voordien gekregen hadden bleven we bij de beslissing om te vertrekken en voorlopig niet meer terug te komen. Na de valse insinuaties, duidelijke verwijzingen naar geldgebrek (waarom geven jullie niet nog meer...) bedreigingen, miskening van de patiëntjes waren we echt wel beslist niet meer terug te komen. Hoe jammer ook, maar meegaan in hun(= Afrikaanse hogere administrateurs) eisen, zou ons project op korte termijn volledig doen stranden. Door ons beperkt budget wilden we ons zo wie zo zeker niet laten afpersen of afdreigen. Vertrouwen was zoek, en daardoor was samenwerking zeer moeilijk. Ons laatste ontbijt was goed een beetje feestelijk zelfs. Dit hadden we te danken aan de plaatselijke lagere medewerkers, die ons zeer goed gezind waren. Er hing een sfeer van treurnis.

Het grootste deel van onze bagage werd ingeladen in een grote jeep van het BDOM (bureau diocésane des Oeuvres Médicales) van Boma. Wat niet meekon zou de volgende dag afgehaald worden.

We trokken over de brug " Pont du Maréchal" over de Congostroom, naar het zuiden. Over 120 km deden we meer dan 4 uur. De weg van Matadi naar Boma was het einde van de " autostrade" Kinshasa _Boma. Het was de beste weg in heel Congo. Maar omdat het zware verkeer maar rijdt tot de haven van Matadi, is de weg niet onderhouden, omdat minder economisch belangrijk. Er waren veel grote gaten onderweg en de chauffeur moest voortdurend uitwijken, gaten vermijden, maar ook de tegenliggers niet raken, het was soms... heel erg spannend. Maar we raakten in Boma, de tweede maal dat we er op missie waren. We betrokken onze kamers in residentie "Jean Paul" van het BDOM. We gingen iets drinken en kregen het bezoek van Dr. Adolphine. Er werd heel wat besproken, uitgeklaard, verduidelijkt en geagendeerd. Dankzij haar inschikkelijkheid, werden heel wat afspraken gemaakt voor de volgende dagen. Na een bezoek van Anastasia, rector van de plaatselijke Universiteit Kasavubu, werden sommige afspraken gewijzigd. We bereidden ons voor op het werk dat ons de volgende dag wachtte. Na een gezellig etentje lagen we om 22,30 in bed. Onze ontvangst in Boma was zeer hartelijk. Het was een verademing na de nare ervaring in Matadi.

Maandag 16/11

Na een slechte nachtrust en een summier ontbijt waren we om 7u30 klaar om onze taak aan te vatten in het ziekenhuis van het Diocese van Boma. We hadden vergadering met de geneesheer- directeur, DR

Vincent en hoorden dat we een dag te vroeg aangekomen waren. Ja we waren dus te vroeg vertrokken in Matadi. Er waren toch nog heel wat patiëntjes opgedaagd om gezien te worden op de klompvoetconsultatie. Van de 17 kindjes werden er 13 op de operatielijst gezet. Ikzelf ging naar de operatiezaal, waar de instrumenten in dozen werden geschikt en gesteriliseerd. Ook de schorten en afdekdoeken, door ons meegebracht werden geplooid. We hadden ook veel kompressen bij en ook felbegeerde coagulatiestiften. Alles werd tot setten verwerkt en gestandaardiseerd, ingepakt en gesteriliseerd in de autoclaaf. De stock aan materiaal die we bijhadden vooral plaaster en polsterwatten, werd naar de apotheek gebracht waar hij geïnventariseerd werd en daarna klaar gemaakt voor gebruik. De narcosemiddelen die niet voorradig waren werden in Kinshasa besteld en door ons betaald. Zij zouden door BDOM opgehaald worden en zouden na 2 dagen toekomen. Toen dit alles achter de rug was, gingen we iets drinken met Anastasia. Het toeval wilde dat de Gouverneur van de provincie voorbij reed. Hij was op inspectiereis van de wegenwerken in de buurt. We werden voorgesteld en hij nodigde ons uit om een aperitief te komen drinken in zijn residentie die vlakbij lag, waar we gretig op gingen. Het was werkelijk een feestelijke receptie. Zo maakten we invloedrijke vrienden. De echtgenote van Son Excellence was Nationaal Deputé en zat in het parlement in Kinshasa. De voorzitter van de Assemblee was ook aanwezig. We werden uitgenodigd voor een diner enkele dagen later.

Dinsdag 17/11

De slaapkamers in home Pape Jean Paul waren zeer ruim. We hadden een groot bed, maar de matrassen waren zeer dun, zodat we bijna op de houten plankjes sliepen. Dit was niet echt comfortabel, zeker niet voor onze westerse zwakke ruggen. Van slapen kwam niet veel terecht. Meestal hadden we elektriciteit en dus ook lopend water. Maar regelmatig waren er stroomonderbrekingen, waardoor de waterpompen niet meer werkten en wij op het droge kwamen te zitten. Ik had geluk, want sommigen moesten zich bedienen met een emmertje water, voor de was en de plas.

Voor ontbijt was er zoals vorig jaar brood, boter, sardienen, oploskoffie, en melkpoeder. De boter en confituur werden bij ons weggehaald en bij andere gasten neergezet. Er was blijkbaar rantsoenering. We hadden zelf een potje choco meegebracht, en Greta had havermoutvlokken bij en pakjes koffie- cappuccino .

Ons operatieprogramma zag er zeer druk uit, zeker voor de eerste dag.

We begonnen de dag met 2 kinderen voor een postero-mediale release, bilateraal. Dat waren dus 4 voetingrepen met telkens pezen verlengen, voetjes rechtzetten, fixeren met een pin en dan nog plaasteren. Het nam allemaal wel wat tijd in beslag. Cyprien, de anesthesie-technieker deed schitterend werk. Zeer rustig had hij altijd alles onder controle. De meest gebruikte techniek was eerst een beetje ketamine, dan een infuus prikken, en een peridurale injectie.

Bij grotere ingrepen of bij volwassenen werd een rachi-anesthesie gedaan. Een aspiratietoestel was standby evenals een zuurstofconcentrator. Een patiënt voorzien voor een triple arthrodesse ingreep kwam niet opdagen. Enkele dagen later stond zij aan de ingang en kon toen alsnog geopereerd worden. Probleem was bereikbaarheid of communicatie?? Ondertussen, ging de hele dag de consultatie verder. Vooral Anita hield zich bezig met het eerste onderzoek van patiëntjes. Bij twijfel of moeilijkheden, moesten de patiëntjes wachten en werden ze nog eens gezien door Prof. Dr. Greta, die altijd de eindbeslissing nam. Theo verdeelde zijn tijd tussen consultatie, operatiezaal, administratie, relaties maken en onderhouden, zorgen dat we al het nodige materiaal beschikbaar hadden. Patrick onderhandelde met een nabije gehandicapcentrum waar een orthopedische technieker werkzaam was. Hij was goed uitgerust en met voldoende opleiding zou hij onze atellen, voetapparaten kunnen aanpassen en zelf kleine schoentjes maken. Het was een kwestie van onderhandelen met de directies. Patrick legde ook plaasters aan en hielp Anita met de consultatie en met de opleiding van de verpleging. Zij moesten zich de Ponsetibehandeling eigen maken, en leren plaasteren. Samen met Prof Dr. Greta Dereymaeker zorgde ik dat de heilkundige voetingrepen bij kinderen konden gebeuren. De Prof opereerde samen met de hoofdgeneesheer Dr. Vincent, een geneesheer-assistent en een lokale operatiezaalverpleegkundige. Ik zorgde voor de installatie van de patiëntjes en zorgde dat het juiste materiaal op tafel lag.

's Avonds was het kip met frietjes, koud weliswaar. In de operatiezaal heeft men geen vaste uren, geen begin, liefst zo vroeg mogelijk, maar ook geen einduur. We gingen vroeg slapen. Maar de begrafenisfeestelijkheden voor een belangrijk iemand gooide roet in het eten. De ganse nacht was er disco(?) muziek in de onmiddellijke nabijheid. Gelukkig zijn het niet elke nacht belangrijke notabelen, die het loodje leggen en op Afrikaanse wijze uitgewuifd worden. Het leven ging verder en nam zijn dagdagelijkse trend verder aan.

Woensdag 18/11

Na het ontbijt om 7u30 had ik last van diarree. Ik was een beetje ongerust. Het was vooral vervelend. Imodium zorgde voor rood licht in de transit. We deden 3 grotere ingrepen, 3 triple arthrodesen en dan nog een peestransplantatie. Er waren wat problemen met de sterilisatie, vooral de autoclaven. Maar ook van de poupinel (sterilisatie met droge warmte) kregen we geen garantie. Op hoop van zege en morgen problemen hopelijk opgelost. Zowel het wassen van gebruikt linnen en schorten, als het drogen in open lucht, bepaalden ons operatieprogramma. Indien het regende, moesten we wachten op het droogproces. En dan moest de sterilisatie nog beginnen. Men was gewend maximum 1 ingreep te doen per dag. En dan kwamen wij daar met die enorme aantallen. Men zou staken voor minder. We werden in onze woonst, residentie "Jean Paul" afgehaald door Anastasia. We gingen bij een familielid dineren. Daar haar eigen kok verlof had aangevraagd wegens familiale omstandigheden, besteedde zij deze geplogenheden uit aan bekenden en familieleden. Iedereen was gelukkig. Het nichtje was een voormalig verpleegster, maar later zakenvrouw geworden. Samen met haar echtgenoot boerde ze niet slecht. Het was overdadig en echt lokaal Congolees. Geen last meer van vervelende ziekte. Ik bleef toch maar bescheiden en onthield mij van onbekend voedsel en kruiden.

Donderdag 19/11

Om 8u30 zouden we starten in de OK. Maar er was de wekelijkse stafvergadering. Al het personeel van het ziekenhuis was aanwezig. Prof Dr. Greta gaf een uiteenzetting over de klompvoetproblematiek. Er werd een synthese gegeven van wat een klompvoet is, en wat er aan gedaan wordt. Ook werden er afspraken gemaakt naar de toekomst toe. Opleiding en medewerking zijn onontbeerlijk in de behandeling van wie of wat dan ook. Zonder goede lokale hulp zijn we niets. In de OK-zaal was men ondertussen aan het kuisen en de zaal in orde aan het brengen. s Nachts was er een cystostomie gebeurd. Ons afdeklinnen was nog niet ingepakt en moest dan ook nog gesteriliseerd worden; We konden insnijden om 11 uur. We opereerden 4 patiënten van wie er 2 een triple arthrodesen kregen. Alles verliep vlot, zelfs geen stroompanne. De Prof kon twee chirurgen opleiden en telkens ook een verpleegkundige. Dr. Vincent, hoofdarts van het ziekenhuis, was verantwoordelijk voor onze patiënten wanneer wij zouden vertrekken. Maar hij betekent ook de toekomst van ons project in Boma. Dankzij hem hadden we een

continuïteit in onze werking. DR Lelo Servais was van Matadi overgekomen, om opleiding te krijgen in de heelkundige behandeling. Zij leerden gipsen met goed materiaal en ook de juiste technieken voor de klompvoetbehandeling, gipsen, tenotomie, heelkundige release.... Het avondmaal was rijst met vis (capitaine) niet mijn favoriete eten. Als groenten waren de sacca sacca (maniokblaren) ook nog redelijk gekruid. Dus was er voor mij rijst met mayonaise. Er werden nog verhalen over vroeger opgehaald. En dan was er het bed.

Vrijdag 20/11

Normale dag: om 9 uur startten we onze eerste ingreep. We deden een tenotomie onder narcose bij een kindje van 4 maanden. Het was een verlenging van de achillespees via een kleine incisie. De uiteinden vinden elkaar terug en zullen aan elkaar groeien, maar de pees is dan langer en de tractie is dan opgeheven. Er volgden nog enkele gipswisselingen, maar in de meeste gevallen zal het voetje in de juiste stand verder groeien. Zowel Dr. Vincent als Dr. Lelo leerden hoe het moest gebeuren. Nog enkele keren en ze zouden het zelf kunnen. Bij de Ponsetimetode in de klompvoetbehandeling is het naast de voetmassage, ontspannen van de weke delen, spieren en pezen belangrijk om de plaaster op de juiste manier aan te leggen. Na een 5 à 6 opeenvolgende plaasters van de voet en het volledige beentje met geplooid knietjes, moeten de klompvoetproblemen opgelost zijn. Indien nog weerstand om de spitsstand van het voetje te corrigeren wordt een tenotomie gedaan van de achillespees. Daarna nog enkele opeenvolgende correctieplaasters en in 80 % van de gevallen is het probleem opgelost. Mits het dragen van een atelle, voornamelijk 's nachts. De voetjes groeien verder in de juiste stand. Dit is wereldwijd zo. Helaas is in Afrika geen arts aanwezig om deze aandoening te herkennen en te behandelen. Ze hebben het nooit geleerd. En dan komen wij op de proppen en geven les, theorie en praktijk. We doen en leren aan, zodat de plaatselijke artsen de basiskennis ontwikkelen om de eerste ingrepen toe te passen, die zeker niet moeilijk of invasief zijn. Voor de behandeling van de verwaarloosde klompvoetjes is meer kennis en praktijkervaring nodig. Maar met de tijd komt dit. Geef ons de mogelijkheid om vol te houden en ook deze kinderen hebben kans op een betere toekomst, niet meer uitgelachen worden, naar school kunnen gaan. En ook de ouders en familie zijn verlost van een stigma. Bijgeloof is immers een slechte raadgever. We deden die dag nog 4voetingrepen. Alles verliep vlot en ieder was tevreden. Om 19u30 verlieten we het ziekenhuis. Het was een warme en

dorstige dag geweest. Als middagmaal genoten we enkel van een sucré, cola, fanta,.. zoals de plaatselijke medewerkers.

Er was in het ganse land een staking van het verpleegkundig personeel in de staatsziekenhuizen. Dit was reeds een aantal dagen bezig. Zij waren dan ook al lang niet meer uitbetaald. Ze kregen alleen nog maar hun basiswedde ongeveer 50 à 60 \$ per maand. De premies voor onregelmatige uren, zondagdienst, nachtdienst werden niet uitbetaald door de regering. Dit maakte de helft uit van hun wedde. Daarom was er staking. Maar dit gebeurde niet in de private ziekenhuizen, zoals in St. Luc in Kisantu of van de BDOM (Bureau Diocésane des Oeuvres Medicaux) in Boma. Zij en wij konden verder werken. We hadden in het verleden de juiste keuze gemaakt, door ons te verbinden aan het ziekenhuis van het bisdom en niet aan het Hospitaal Générale de Référence. Dit gold zowel voor Kisantu als in Boma. Dr. Lelo Servais werd evenwel teruggeroepen naar het Kinkanda ziekenhuis in Matadi. Het was het Hospitaal General de Référence, een staatsziekenhuis, waar wij ook reeds 2 missies hadden geopereerd. De tweede maal was met een negatieve achtergrond. Een derde maal is er nooit gekomen. Hij behoorde tot de medische staf en was er behandelend arts. Hij moest nu de taken van de weggevallen verpleegkundigen overnemen, vooral wat spoedgevallen betrof. Dus namen we afscheid van hem. Hij was weer een stap verder in de behandeling van de kinderen in het gehandicapte centrum van Nso Nsalasani in Matadi. Omwille van de staking in het hele land waren er ook geen artsen en werd het voorziene symposium afgelast. Zij waren op andere posten nodig. Anastasia kwam ons s avonds halen. We waren uitgenodigd bij vrienden van haar op een zeer fijn diner, à la Congolaise met Europese invloeden. De gastvrouw was hoofd van de bloedtransfusiedienst van het ziekenhuis. Zeer aangenaam, geweldige ontvangst en lekker eten. We hadden ook een boeiende conversatie. Om 23u waren we terug op onze kamers in Jean Paul, nog vlug dit verslag en dan trachtten te slapen.

Zaterdag 21/11

S morgens hadden we een discussie over de opvolging, verdeling van al het materiaal, de begeleiding van de lokale verantwoordelijken. Om 8 uur waren we in het OK, maar moesten wachten tot 9u30 voordat we konden beginnen. Het blijft toch altijd wennen aan het Afrikaanse uur, het liep rustig verder met vertraging op ons westers ritme. De narcose startte; het was een rachi bij een volwassen dame. Het was een zwaar verwaarloosde linker klompvoet ofwel een Pied Bot Negligé. Alles verliep prima ook het gipsen. Wel was het ontzettend warm. De airco draaide op volle toeren, maar kon de hitte niet volledig wegwerken. Om 12,30 was alles achter de rug. We deden nog enkele consultaties. De

instrumenten werden klaargemaakt voor de volgende werkweek. En dan waren we klaar voor het weekend. Vlug douchen, ons koffertje klaarmaken en daar stond Anastasia met copine, Jeannine, om ons op te halen. We waren met 7 personen plus 2 chauffeurs. Met 2 jeeps, eentje ons door de gouverneur ter beschikking gesteld, reden we de stad uit. Over 60 km deden we 3 uur. Het was een echte pisteweg. Bij langdurige regen zou hij veranderen in pot-au-pot, een erg modderige weg. Gelukkig was het droog. Het was heel erg hotsen en botsen. De chauffeurs moesten de vele putten in de weg vermijden. Ook waren er lange stroken zeer mul zand. Het was zoeken om niet vast te raken. Met 3 passagiers vanachter was er dus veel menselijk contact. Ik had geen bezwaren. Onderweg stopten we in een dorpje om bananen te kopen. Het was een echte wedstrijd voor de lokale verkoopsters-verkopers om hun waren aan de man te brengen. Het waren meestal kinderen, en ze waren met velen. Er waren maar enkele gelukkigen. We konden toch niet heel Kongo leeg kopen. Zonder schade kwamen we door elkaar geklutst toe in Muanda, aan de monding van de Congostroom, de Zaïre in vroegere tijden. Het is de meest Zuid Westelijke stad van de DR Congo. Zij grensde aan Angola en aan de enclave Cabinda. Er was industrie en veel middenstand, op zijn Afrikaans. Het zag er proper en netjes uit. We haastten ons naar de zee en het strand. Immers om 18u30 was er de mooie zonsondergang, de zon die in de zee onderging en een prachtige rode gloed verspreidde. Dan ging het naar ons hotel, waar onze kamers reeds gereserveerd waren. Buiten ons 9 was er nog een contingent soldaten aanwezig. Zij begeleidden een groep hoge militairen, de Etat Major van de Congolese landmacht. Zij hadden hier hun geheime vergadering? We waren dus in een goed bewaakte veilige omgeving. Dik betaald was de job waarschijnlijk niet, want verdoken, vroegen de bewakers ons om geldelijke steun, de gebruikelijke corruptie in RD Congo. Het was ofwel warm in de kamer, ofwel luidruchtig door de airco. Ook de TV bij de burens stond zeer luid. Maar het hotel straalde toch een zeker luxe uit. Het was een ontmoetingsplaats voor de high society, waar wij nu voor eventjes toe behoorden. Het was een nieuwe ervaring. Het huisreglement, opgeplakt op de binnendeur vermeldde ook dat er geen personen van hetzelfde geslacht de kamer mochten betrekken alleen maar gemengde koppels. En in de lade naast het bed was een kleine hoeveelheid condooms voorradig. Wel, wel, wel....

Ons avondmaal was een meegebrachte picknick. Jeannine had er echt werk van gemaakt.. Zij was geboren in Muanda. Zij verdeelde haar tijd tussen Boma, waar zij een plantage bezat die blijkbaar goed draaide en Brussel, waar zij samenwoonde met een Zwitserse vriend. Over globalisering gesproken.

Zondag 22/11

's Morgens was er een werkelijk zeer uitgebreid geïndividualiseerd ontbijt. We vertrokken om de stad en omgeving te verkennen. Eerst brachten we een bezoek aan een evangelische kerk. We werden met zang en dans begroet. Het was zeer ritmisch, kleurrijk, een beetje bombastisch schouwspel, maar ambiance was verzekerd. Automatisch danst men mee op de zang en de drumklanken. De kerk zat overvol. Men kwam verscheidene malen onder luide begeleiding rond om geldomhaling te doen. De pastor moedigde de mensen vooral hiervoor aan. Wij verlieten de kerk, terwijl we zagen dat de gelovigen, jong en oud zich konden uitleven. Het was religie op zijn Afrikaans. We reden dan naar een vissersdorp. We maakten er kennis met de clerus en de notabelen van het dorp. We gingen kijken naar een sloep die zich klaar maakte om met enkele vissers voor 5 dagen de zee op te trekken in de hoop op een overvloedige visvangst. Er lagen veel kleurrijk beschilderde boten op het strand. Een boot was nog niet klaar, half afgewerkt. We zagen hiervoor een boomstam, die ten dele reeds was uitgehold. In het dorp lagen veel kleine vissen te drogen op schragen. Onze Congolese gasten kochten er een hele lading van en legden de zakken achter in de open jeep. We roken de hele dag vis. We bezochten nog een verlaten huis waar familie van Jeanine ooit gewoond had. Het was een koloniale woning, ooit groots en comfortabel. Maar nu al jaren verlaten en niemand die zich haar lot aantrok. Voor haar waren het nostalgische herinneringen aan een lang vervlogen goede periode. We brachten nog een familiebezoek aan de familie van Anastasia. Haar oudste broer woonde er met een groot gezin. Dan gingen we samen eten in een goed restaurant. De uitnodiging was van de plaatselijke parlementariër, CEO van het grootste olieverwerkend bedrijf in DR Congo. Hij hoopte dat we in de toekomst ook in deze regio zouden komen werken en er de plaatselijke artsen zouden opleiden. Er zijn boorplatformen voor de kust en raffinaderijen van Perenco op het vasteland. De stad heeft hieraan haar rijkdom te danken. We bezochten het Culturele Centrum en de bibliotheek, gesponsord door de plaatselijke oliemaatschappij Perenco. Dan reden we naar Banana een schiereilandje, waar de Congostroom zich in de Atlantische Oceaan werpt. Er was een haven in deze koloniale voorpost reeds van in de negentiende eeuw. We zagen een deel van het estuarium van deze machtige rivier. Na de Amazonerivier heeft de Congostroom met zijn 4667 km lengte het grootste stroomgebied en grootste debiet ter wereld. De baai zelf is 40 km breed. Aan de overzijde

, 20 km verder lag Angola. Op een der eilanden in de baai ligt een grote staatsgevangenis, ontsnappen is haast onmogelijk. We kregen uitleg van een plaatselijke gids, helaas was het heel erg warm, waardoor we beschutting moesten zoeken tussen de palmbomen en bananenstruiken. Dan reden we terug huiswaarts. De weg was nog even slecht als toen we toekwamen. En het was ook al laat toen we onze residentie Jean Paul terug zagen.

Maandag 23/11

Het normale leven hernam, onze rol moest verder gespeeld worden. We zouden vandaag gevierd worden, Ereburgers van de stad Boma. Het was een voorstel van de gouverneur zelf. Oorspronkelijk zou dit in het parlement plaatsvinden in Matadi. Maar door de aanhoudende staking van verpleegkundigen, was er een ernstig probleem in de meeste ziekenhuizen van de provincie. Noch voor ons symposium, noch voor onze viering was er voldoende entourage. Dus zou het ten huize van de gouverneur zelf plaats vinden, later op de avond.

We waren in het ziekenhuis om 8u en konden opereren om 9u30. In afwachting en tussendoor werden steeds consultaties gedaan. De patiënten waren altijd voorradig, bleven toestromen. Terwijl Dr. Greta in de operatiezaal aanwezig was deden Anita en Patrick verder. Het was een Never Ending Story. In de apotheek moesten we voortdurend plaaster bijhalen. De verpleegkundigen kregen nog opleiding in het correct plaasteren van klompvoetpatiëntjes. We voerden eerst een transfer en een release uit, waardoor we op schema waren. Om 15u beëindigden we een zware triple arthrodesis ingreep. We deden nog een tenotomie, maar daarna werden we verwacht ten huize van de hoogste autoriteit voor een speciale gelegenheid. De narcose nam wat tijd in beslag. Om 16u30 kregen we bericht dat de ceremonie met 2 uur verlaat was. Daardoor werd alles veel meer relax. We konden onze ingreep rustig afwerken, alles opruimen en naar ons huisje gaan. Een heerlijke douche en enkele schoonheidsingrepen maakten ons zeer presentabel. Om 18u30 werden we afgehaald door Anastasia. Bij de gouverneur was het heel fijn. Met in acht name van het protocol, was het best gezellig. Het diner was heerlijk en overdadig. Na al de gastronomie was het tijd voor cultuur en wetenschap. Prof. Dr. Greta gaf een uitvoerige voordracht met slides en video's over de ons bekende aandoening :de Klompvoet. Het ging over het voorkomen in het algemeen als in RD Congo. Er kwamen heel wat vragen van het aandachtige gezaghebbende publiek. De gouverneur zelf was zeer oplettend en stelde gevatte vragen over de behandeling en over de problemen die we hierbij konden ervaren. We werden erg bewierookt en

er werden ook heel wat beloften gedaan. We hadden een prachtig zicht op de verlichte stad vanop het terras van de gouvernementele residentie. Om 22 uur waren we terug thuis. Maar we moesten toch nog bijpraten over dit uitzonderlijk gebeuren, de positieve relaties die we hierdoor aangeboden kregen, de mogelijkheden die dit alles bood voor het verloop van onze missies in de toekomst.

Dinsdag 24/11

Het was onze laatste dag in Boma, maar ook de zwaarste, de drukste. Na de planningsdiscussie aan het ontbijt om 7u30 was er om 8u een symposium in het ziekenhuis. Theo, Anita en Prof. Greta gaven er aan het voltallige personeel uitleg over de klompvoet, herkennen en behandelen, Ponseti, atellen, ...Ondertussen waren Cyprien, de technieker anesthesie en ikzelf de patiëntjes aan het voorbereiden op de geplande ingrepen. Het waren 3 bilaterale releasen met pinversteving en plaaster gevolgd door een tenotomie en een pees transplantatie ook met telkens een gips. Om 20u30 waren we terug op onze kamer. Het was een zeer regenachtige dag, het goot. Maar de mensen waren tevreden. De natuur zorgde eindelijk ook voor de landbouwers. Zij hadden lang moeten wachten op deze weldaad voor de gewassen. Voor ons was er veel werk de ganse dag. Er moest logistiek heel wat geregeld en veel afspraken moesten gemaakt. De inventarisering van al het meegebrachte en verbruikte materiaal werd afgewogen met wat terug mee moest. En dat moest allemaal ingepakt worden. Theo en Patrick hielden zich hier mee bezig. Ook het linnen en de schorten werden opgevouwen en in dozen gestoken. Op het einde van de dag was alles in orde. We lieten veel materiaal achter om de patiëntjes te kunnen behandelen tot aan hun volledige genezing, wat nog wel even ging duren. Wat niet in de ruimte van het BDOM gestockeerd kon worden, werd meegenomen naar Kisantu, naar de zusters, waar we ook een ruimte beschikbaar hadden in het ziekenhuis St. Luc. Het aanwezige personeel werd bedankt en kreeg een afscheidsgeschenk. Zij hadden zich ingespannen en heel wat overuren gemaakt voor ons. Na het OK programma wilde ik vlug douche maar geen elektriciteit en geen water. We gingen eten in een nabijgelegen restaurant. We hadden Dr. Adolphine, Dr. Vincent en Cyprien ook uitgenodigd. Het was gezellig en ook nog lekker. Het was ons voorlopig afscheid van onze dierbaarste medewerkers. Om 24u lag ik in bed. Om 5u in de morgen werd ik wakker van een kletterend geluid. Al de waterkranen stonden open en het water liep in stroompjes. Zowel de douche, als de wasbak bleven water spuwen; ja

er was weer elektriciteit en dus ook pompwerking met water. Ja dan maar opstaan.

Woensdag 25/11

Het was 28° om 6u in de morgen. Het belooft een dagje te worden. Om 9u vertrokken we richting Kisantu. Het zou een lange rit worden; 4 uur tot Matadi en nog eens 4 uur tot Kisantu. We hadden enkele flessen water bij en enkele broodjes. We zaten tussen de bagage gestapeld. Tot Matadi was het slechte weg, en vorderden we iets trager. Daarna ging het veel sneller. Voor de zoveelste keer passeerden we de bamboegrot, heel mooi. Onderweg was er opstopping, een auto-ongeval. Er was heel wat politie aanwezig. Een van hen wilde met ons mee rijden tot de volgende stad. Dus namen we hem mee in onze beperkte ruimte mee. Het was eventjes herschikken. Hij was heel zwijgzaam en stapte uit in het stadje Kula. Het was nog juist niet donker toen we toekwamen in Kisantu. Om 17 uur opende de poorten zich. We waren 7 uur onderweg geweest. Al de bagage werd gelost en dan werden onze kamers ingenomen. Heerlijk die douche. Het was dan ook erg warm geweest. Het eten was heerlijk, en het smaakte. Niets zo goed als moeders keuken.. Het was lekker en ook het gezelschap was hartverwarmend. Theo en ikzelf brachten de instrumenten naar de OK. Immers die moesten nog allemaal gesteriliseerd worden, want wij zouden de volgende dag nog enkele operaties doen. Dan betrokken we onze kamers en werd er nog een pintje gedronken en wat bijgepraat. We ontmoetten Dr. Leo een der 4 priesters artsen in het ziekenhuis. Hij was herstellend van een lichte hersenbloeding. Hij had bezoek uit Frankrijk van een collega arts met zijn familie.

Donderdag 26/11

Blijft nog het verslag van onze laatste werkdag in 2015 in RD Congo, zelfs in Afrika. Er waren een 6 tal ingrepen waarvoor we de anesthesietechniekers gevraagd hadden de narcose uit te voeren. Immers. Dr. Tweba was naar een congres en dus niet beschikbaar. Ook waren de aanwezige ziekenhuiswerkers niet in staking, zoals wel het geval was in de rest van het land, en dan zeker in de staatsinstellingen. Zelfs Nzuzi, de hoofdverpleegkundige kwam terug uit verlof om ons bij te staan. Hij is zeer intelligent en ondanks een recente malaria-aanval was hij gemotiveerd en paraat. We deden 4 tenotomie-ingrepen. Ze werden uitgevoerd door de plaatselijke artsen op aanwijzing van Prof. Dr. Greta Dereymaeker. Zodoende leerden zij dit belangrijk onderdeel van de Ponseti-behandeling voor klompvoetjes. Dan deden we nog 16

gipswisselingen onder narcose, waarbij dan ook nog de hechtingsdraadjes verwijderd werden bij de patiëntjes die we 14 dagen vroeger geopereerd hadden. De wonden werden geïnspecteerd en terug verzorgd. Er werd een nieuw verband aangelegd en dan opnieuw geplaatst. Alle wonden waren mooi aan het helen.

We hadden om 16 uur afgesproken om afscheid te nemen van het verpleegkundig personeel uit de OK alsook van de kinesitherapeuten die in het ziekenhuis aan ons project meewerkten. Maar het werd 17 en zelfs 18 uur. Dan moesten we de instrumenten nog inpakken. Om 19u konden we dan in een zeer plaatselijk privaat café een drankje consumeren, wat foto's trekken en van een snoepje genieten. Om 20u30 hadden we tijdens een fijn diner nog enkele boeiende gesprekken en zelfs discussies met een team bacteriologen (van Lumos) over steriliteit, kruisinfecties, AB resistentie... . De afwas werd nog zingend gedaan en dan trokken we beddewaarts voor onze laatste nacht in Kisantu.

Vrijdag 27 / 11

We waren vroeg op, gepakt, onze jeep ingeladen ontbeten, een reservebroodje gesmeerd, afscheid van de zusters en om 8 uur vertrokken we richting Kinshasa. Onderweg passeerden we het weeshuis van Kimbondo, waar we vorig jaar een bezoek hadden gebracht. Voor 890 kindjes trachtte men daar een menswaardig bestaan op te bouwen. Dit lag links van de hoofdweg op 10 km van de hoofdstad. Enkele dorpen verder lag het "Sanctuaire der Bonobo's". Ook dit hadden we bij ons eerste bezoek aan Kinshasa bezocht. We reden naar het hoofdkantoor van Brussels Airlines, waar we moesten inchecken voor de avondvlucht.

Alles verliep vlot en voor 57\$ mochten we het land verlaten.

De rest van de dag brachten we door in de Procure van Scheut, in Gombe aan de Congostroom. We hadden er een ontmoeting met de directrice van het Lilianafonds, met wie een aantal malafide betalingen werden uitgeklaard. We maakten nog een wandeling naar een plaatselijk grootwarenhuis en naar de hoofdkerk van de St Annaparochie. Om 17u bracht Mathieu ons naar de luchthaven waar alles ook heel vlot verliep. We ontmoetten er de voorzitter en ondervoorzitster van Memisa en hadden boeiende gesprekken, zij vlogen mee terug naar België. De vlucht verliep voorspoedig, maar duurde wel een ganse nacht. Het was slapeloos tot aan het ontbijt en dan was er de landing op 28/11. Om 8 uur verlieten we Zaventem op weg naar huis. Uiteraard was het weerzien met de geliefden zeer hartelijk. 3 weken weg van huis was toch wel lang. Ik had ondertussen bericht dat de missie naar Nepal met Ludo De Borre niet doorging omwille van gewelddreiging. Ik zou volgende

week een briefing hebben in Mechelen met AZV voor een geplande missie in Benin in januari. Ook onze debriefing van de pas gedane missie in Kongo Central stond op het programma. Hier zou beslist worden dat we in maart onze relatie met de pas bezochte centra zouden bestendigen en er op bezoek gaan. Kisantu en Boma staan boven op onze bevriende bestemmingen. Bijna was het Sinterklaas, onze patroonheilige. Dan zou er een reeks feesten plaats vinden: Kerstmis en Nieuwjaar wenkten. Ik keek al uit naar de volgende missies, die korter zouden zijn in tijdsduur, maar zeker zeer intensief.